

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/57/2023
Identifikačné číslo spisu:	8119204236
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8119204236.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne A. U., narodenej XX. R. XXXX, N., R. XXX/XXX, zastúpenej advokátom JUDr. Jozefom Elsnerom, Lipany, Sabinovská 65 proti žalovanej Fakultnej nemocnici s poliklinikou J. A. Reimana Prešov, Prešov, Hollého 14, IČO: 00 610 577, zastúpenej Advokátskou kanceláriou GOGA a spol., Košice, Kupeckého 4, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 16C/11/2019, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. novembra 2022 sp. zn. 8Co/12/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 28. novembra 2022 sp. zn. 8Co/12/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. novembra 2021 č. k. 16C/11/2019-216 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 100 000 eur a žalobkyni priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%. Véc právne posúdil podľa ustanovení čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 3 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), § 11, § 13 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“), § 2 ods. 1 a 4, § 4 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vecne tým, že nesprávnym poskytnutím zdravotnej starostlivosti žalovanou došlo k vážnemu zásahu do identity žalobkyne, v dôsledku čoho je jej znemožnené zapojiť sa do spoločenského života, čím jej vznikla nenapraviteľná nemajetková ujma.

2. Súd prvej inštancie uviedol, že vo veci rozhodoval o žalobe o náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá bola rozsudkom Okresného súdu Prešov z 9. júla 2015 č. k. 10C/74/2010-333 vylúčená z tohto konania na samostatné konanie. Uvedeným rozsudkom bolo ďalej určené, že žalovaná zodpovedá za škodu na zdraví žalobkyne z dôvodu sťaženia spoločenského uplatnenia v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti 20. až 21. júla 2006 v rozsahu 50% a zamietnutá žaloba o náhradu škody na zdraví titulom bolestného. Žalobkyňa sa pôvodne žalobou podanou na súd 1. apríla 2010 domáhala náhrady 398 327,02

eur s príslušenstvom, v podaní doručenom súdu 21. januára 2013 uviedla, že sumu 398 327,02 eur tvorí nárok na náhradu škody na zdraví, a to za sťaženie spoločenského uplatnenia 298 327,02 eur a druhou časťou je nárok na nemajetkovú ujmu 100 000 eur podľa ustanovenia § 11 a § 13 ods. 2 OZ. Zásah do súkromia žalobkyne mal súd preukázaný poskytnutím zdravotnej starostlivosti žalovanou non lege artis. Príčinnú súvislosť medzi poskytnutím zdravotnej starostlivosti non lege artis a postihnutím žalobkyne považoval za danú s ohľadom na závažné zanedbanie zdravotnej starostlivosti zo závažným následkom na zdraví pacientky, konkrétne vychádzal zo záverov znaleckého posudku č. 3/2011 Y. Y. F., znalca v odbore Zdravotníctvo a farmácia, odvetvie gynekológia a pôrodníctvo, že nesprávny postup poskytovateľa zdravotnej starostlivosti mal za následok postihnutie (jeho násobne zvýšenú mieru) žalobkyne.

3. K žalovanou namietanej duplicite nároku na odškodneniu jednak za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 50% (právoplatne priznané, avšak zatiaľ bez numerického vyjadrenia v doposiaľ neskončenom konaní súdu sp. zn. 10C/74/2019) a nárokov vyplývajúcich z nemajetkovej ujmy súd prvej inštalácie uviedol, že náhrada nemajetkovej ujmy je samostatný nárok, ktorý v porovnaní s náhradou škody má inú funkciu. Náhrada škody sa viaže na zdravie poškodenej osoby a majú sa ňou odškodniť vytrpené bolesti a zdravotné následky, náhrada nemajetkovej ujmy má širší rozsah a ňou sa majú zmierniť dôsledky na život osoby a poskytnúť satisfakciu, a to nielen pre osobu poškodenú na zdraví, ale aj pre jej blízke osoby, ktoré boli týmto zásahom dotknuté na iných právach (napr. právo na rodinný život). Pri nemajetkovej ujme treba vychádzať z presvedčenia, že každý má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, ľudskej dôstojnosti a súkromia. I za situácie, že poškodenému bola priznaná náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia je vzhľadom na jej zdravotný stav dôvodné priznať jej aj náhradu za nemajetkovú ujmu, keďže tieto nároky sa navzájom nevylučujú ani nekonzumujú.

4. Pri zohľadnení mimoriadne intenzívnej ujmy na zdraví žalobkyne, ale aj zo závažnosti okolností, za ktorých došlo k neoprávnenému zásahu do zdravia žalobkyne, mal súd prvej inštalácie za to, že primeranou náhradou narušeniu sociálnych, citových a kultúrnych vzťahov v rámci jej súkromného a rodinného života (aj vzhľadom na výšku náhrady nemajetkovej ujmy priznávanej v obdobných prípadoch), ktorá by jej mohla poskytnúť primerané zadosťučinenie a zmiernenie ujmy na zdraví, je 100 000 eur. Aj keď hodnotu ľudskeho života a zdravia považoval súd za nevyčísliteľnú, mal za to, že je možné postihnutému poskytnúť určitú satisfakciu, ktorá iba sčasti dokáže zmierniť vzniknutú nemajetkovú ujmu. Z dôvodu, že žalobkyni bol priznaný nárok za sťaženie spoločenského uplatnenia zatiaľ v rozsahu 50%, považoval súd nemajetkovú ujmu vo výške 100 000 eur za primeranú s prihliadnutím na nespochybniteľne mimoriadnu závažnosť ujmy na zdraví žalobkyne, ako aj okolnosti tohto prípadu. Mal za nesporné, že žalobkyňa je hendikepovaná na celý život v oblasti mobility, komunikácie, ako aj sebaobsluhy, odkázaná na celodennú starostlivosť rodičov, ktorí nevyhnutne museli jej zdravotnému stavu prispôbiť svoj život. Žalobkyňa je v dôsledku nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti prakticky úplne vylúčená z praktického života, keďže nemá žiadne možnosti uplatnenia sa. Postupom žalovanej pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti non lege artis bola žalobkyni odňatá možnosť naplno sa prejavovať v spoločenskom i osobnom živote a nezostala jej ani len možnosť rozvinúť svoje talenty.

5. Súd prvej inštalácie sa podľa záverov odvolacieho súdu uvedených v odôvodnení jeho zrušujúceho rozhodnutia, ktorými bol viazaný, opätovne zaoberal námietkou premĺčania uplatneného nároku vznesenou žalovanou. Vychádzal z nespornej skutočnosti, že žalobkyňa sa narodila XX. R. XXXX, že žalovaná jej poskytla nesprávne zdravotnú starostlivosť, keď po zistení prepadnutia pľučníka, nezistovala či je plod vitálny a nepristúpila včas k neodkladnému ukončeniu tehotnosti cisárskym rezom a že Úrad pred dohľad nad zdravotnou starostlivosťou 28. septembra 2009 konštatoval poškodenie zdravia žalobkyne žalovanou. Zohľadnil, že rodičia pri narodení dcéry živili v sebe nádej, že zdravotný stav ich dieťaťa bude v poriadku, pričom až rozhodnutie Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou ich utvrdilo v tom, čo dovtedy mohli len tušiť, ale nemali o tom reálnu vedomosť. Súd prvej inštalácie pre uisťovanie rodičov zamestnancami žalovanej po narodení žalobkyne, že ich dieťa bude v poriadku, premĺčaciu dobu počítal až od rozhodnutia Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou o postupe žalovanej, t. j. od 28. septembra 2009. V konaní súdu vedenom pod sp. zn.

10C/74/2010 sa žalobkyňa žalobou z 1. apríla 2010 domáhala (v zastúpení zákonnými zástupcami) od žalovanej zaplata sumy 398 327,02 eur titulom náhrady škody 398 327,02 eur spôsobenej jej konaním žalovanej non lege artis, a vyjadrením doručeným súdu 21. januára 2013 špecifikovala, že z tejto sumy je 298 327,02 eur náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia a 100 000 eur náhrada nemajetkovej ujmy.

6. Z uvedeného súd prvej inštancie vyvodil, že už v žalobe z 1. apríla 2010 bola v sume 398 327,02 eur zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy, čo je zrejmé z podania žalobkyne doručeného súdu 21. januára 2013. Za predpokladu, že premlčacia doba začala plynúť od rozhodnutia Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, t. j. od 28. septembra 2009 a žalobou z 1. apríla 2010 sa žalobkyňa domáhala priznania 398 327,02 eur (vrátane náhrady nemajetkovej ujmy 100 000 eur) podľa záveru súdu prvej inštancie bola žaloba podaná včas a nárok žalobkyne premlčaný nie je. Zákonní zástupcovia žalobkyne mali skutočnú (nielen predpokladanú) vedomosť o zdravotnom stave ich dcéry až vtedy, keď sa oboznámili s rozhodnutím Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Aj v prípade, ak by bol uplatnený nárok premlčaný, podľa názoru súdu prvej inštancie by bolo namieste námietku premlčania vyhodnotiť ako rozpornú s dobrými mravmi, keďže nezistil žiadnu reflexiu žalovanej strany smerom k strane žalujúcej pre nezvratný následok spôsobený neposkytnutím potrebnej starostlivosti.

7. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 28. novembra 2022 sp. zn. 8Co/12/2022 podľa ustanovenia § 388 CSP zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu o zaplata nemajetkovej ujmy 100 000 eur zamietol a stranám nepriznal nárok na náhradu trov konania. Zmenu rozsudku prvej inštancie odôvodnil právne ustanoveniami § 11, § 13 ods. 1 až 3, § 16, § 100 ods. 1 a 2, § 106 ods. 1 a 2, § 112 a § 444 OZ a vecne tým, že aj v prípade uplatnenia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané právne účinky. Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa ustanovenia § 101 OZ viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. februára 2011 sp. zn. 5Cdo/265/2009).

8. Odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia (bod 55) síce nepriamo, no celkom zrozumiteľne uviedol, že dňom, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobkyne, je deň jej narodenia, ale „vzhľadom na uisťovanie rodičov zamestnancami žalovaného po narodení maloletej žalobkyne, že ich dieťa bude v poriadku, je nutné premlčaciu dobu počítat od rozhodnutia Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, t. j. od 28. 9. 2009.“. Súd prvej inštancie však náležitým spôsobom nevysvetlil a neuviedol právne relevantné dôvody vedúce k záveru o neuplynutí premlčacej doby od 22. júla 2006 do 27. septembra 2009. Uisťovanie rodičov zamestnancami žalovaného po narodení maloletej žalobkyne, že ich dieťa bude v poriadku, podľa názoru odvolacieho súdu takýmto právne relevantným dôvodom nie je.

9. Odvolací súd vychádzal z ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít (R 42/1957), že „Ak došlo k zmene žalobou uplatneného nároku tak, že namiesto požadovaného nároku z kúpnej zmluvy sa uplatní iný nárok (napr. z nájomnej zmluvy), z hľadiska premlčania je tento nový nárok uplatnený až dňom keď došlo k zmene návrhu, aj keď žalobný návrh zostal nezmenený“. Pokiaľ súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia (bod 56) uviedol, že „v konaní tunajšieho súdu vedeného pod č.k. 10C 74/2010 sa žalobkyňa žalobou zo dňa 1. 4. 2010 domáhala (v zastúpení zákonnými zástupcami) od žalovanej zaplata sumy 398 327,02 eur titulom náhrady škody konaním žalovanej non lege artis“, tak uplatneným nárokom bol nepochybne nárok na náhradu škody.

10. Súd prvej inštancie záver, že náhrada nemajetkovej ujmy 100 000 eur je zahrnutá už v žalobe z 1. apríla 2010 vyvodil len z podania žalobkyne z 21. januára 2013 bez odôvodnenia. Odvolací súd však po posúdení týchto podaní dospel k záveru, že nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy, ako samostatný nárok, nebol uplatnený už v žalobe. Z obsahu pripojeného spisu Okresného súdu Prešov sp. zn. 10C/74/2010 (č. 1. 329 spisu) vyplýva, že súd prvej inštancie na pojednávaní dňa 19. júna 2015

uznesením pripustil zmenu návrhu tak, že alternatívne žiada posúdiť predmetný nárok navrhovateľ ako náhradu škody, resp. ako nemajetkovú ujmu. Ak došlo k zmene žalobkyňou uplatneného nároku tak, že namiesto časti pôvodného nároku na náhradu škody v sume 100 000 eur si podaním z 21. januára 2013 uplatnila iný nárok, z hľadiska premlčania je tento nový nárok uplatnený až dňom, keď došlo k zmene návrhu. Odvolací súd prisvedčil žalovanej, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nebol uplatnený v premlčacej dobe a nemožno ho preto priznať. Zaoberal sa pritom aj tým, že za osobitných okolností by výkon práva namietat' premlčanie uplatneného nároku mohol byť konaním poškodzujúcim druhého účastníka právneho vzťahu, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil, a voči ktorému by zánik uplatňovaného nároku v dôsledku uplynutia premlčacej doby bol neprimerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom ním uplatňovaného práva a s dôvodmi, pre ktoré svoje právo neuplatnil včas, teda, či bol dôvod na aplikáciu ustanovenia § 3 OZ. S prihliadnutím na závery uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. februára 2011 sp. zn. 5Cdo/265/2009 vychádzal z toho, že znaky konania vykazujúce priamy úmysel poškodiť druhého účastníka je potrebné vyvodzovať z tých okolností, za ktorých bola námietka premlčania tohto nároku uplatnená a nie z okolností a dôvodov, z ktorých je vznik uplatňovaného nároku odvodzovaný, inými slovami, rozhodujúce (určujúce) pre odopretie účinkov námietky premlčania sú okolnosti, ktoré existovali v čase uplatnenia námietky premlčania. Tieto okolnosti musia byť dané v natolko výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do právnej istoty, akým je neumožnenie využiť právo uplatniť námietku premlčania. Ak súd prvej inštancie k tomuto len stroho konštatoval, že „aj pri neprijatí vyššie uvedených záverov týkajúcich sa plynutia premlčacej doby, by súd prvej inštancie námietku premlčania vyhodnotil ako v rozpore s dobrými mravmi. Nepobadal súd žiadnu reflexiu žalovanej strany smerom k strane žalujúcej zvlášť pri nezvratnosti žalobkyni spôsobeného následku.“, je jeho záver v rozpore s ustálenou súdnou praxou.

11. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 a 2, § 255 ods. 1 a 2 a § 257 CSP tak, že stranám sporu nárok na náhradu trov celého konania nepriznal, pretože by bolo v rozpore s dobrými mravmi zaťažiť žalobkyňu povinnosťou nahradiť trovy konania žalovanej, ktorá porušila svoju povinnosť poskytnúť jej zdravotnú starostlivosť podľa pravidiel vedy a uznávaných medicínskych postupov. Dôvody hodné osobitného zreteľa pre takéto rozhodnutie boli v okolnostiach celého sporu a aj vo finančnej situácii žalobkyne.

12. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP a navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 449 ods. 1 CSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

13. Dôvod dovolania uvádzaný v § ustanovení § 420 písm. f) CSP v danej veci podľa dovolateľky spočíva v tom, že celé konanie odvolacieho súdu bolo zmätočné a v rozpore so zákonom, najmä ustanoveniami § 11 a § 13 OZ. Úvahy odvolacieho súdu, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy ako samostatný nárok nebol uplatnený v žalobe zo 4. apríla 2010 sú subjektívne a ničím nepodložené. Žalobkyňa uviedla, že v žalobe si uplatňovala všetky 3 možné nároky zo škody na zdraví, a to nárok na náhradu za bolesť, za sťaženie spoločenského uplatnenia a nemajetkovej ujmy v peniazoch a nepriznaním náhrady nemajetkovej ujmy bolo vážne zasiahnuté do jej osobnostných práv. Pri hodnotení dôkazov odvolacím súdom podľa nej absentuje formálna logika do takej miery, že je založené na ľubovôli odvolacieho súdu. Postup odvolacieho súdu vykazuje viacero závažných väd, a to z hľadiska právneho posúdenia veci, hodnotenia dôkazov, ako aj odôvodnenia samotného rozhodnutia, ktoré nedáva odpovede na základné otázky, na ktorých rozhodnutie založil, čo neumožňuje jeho preskúmanie. Postup odvolacieho súdu pri hodnotení dôkazov popiera účel a význam ustanovení Civilného sporového poriadku o dokazovaní a hodnotení dôkazov a jeho právne posúdenie veci vo svojej podstate v rozpore s účelom a predmetom Občianskeho zákonníka. Takýmto postupom odvolacieho súdu jej bola znemožnená realizácia jej práv v takej intenzite, že celé konanie sa javí ako nespravodlivé.

14. Odvolací súd sa podľa dovolateľky pri rozhodovaní odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe v otázke premlčania, keď postupoval v rozpore so zákonom do takej miery, že je to v rozpore s účelom a

zmyslom práva na spravodlivý proces. K námietke premlčania odvolací súd uviedol, že z vykonaného dokazovania (znaleckého posudku Y. F.) vyplýva, že žalovaná okrem medicínskych povinností bezprostredne súvisiacich s pôrodom, pred ním a po ňom, ktoré zanedbala, nepostupovala správne ani pokiaľ ide o dokumentovanie lekárskeho postupu, a preto nie je možné ustáliť začiatok plynutia premlčacej doby. Žalobkyňa zotrvala na tom, že nárok si uplatnila hneď po tom, ako sa dozvedela o definitívnom zdravotnom stave, hlavne o tom prečo bol jej zdravotný stav a vývin v danom čase zlý a kto tento stav spôsobil. Postojom žalovanej, ktorá nepriznala porušenie svojich povinností, pretože ošetrojúci lekári zaznamenávali síce nie dobrý zdravotný stav žalobkyne, ale v správach je zdokumentované aj to, že to nie je nič nenormálne a že v krátkej budúcnosti sa jej zdravotný stav ustáli a vo vývoji dobehne iné deti, bola uvedená do omylu, v dôsledku ktorého si uplatnila nároky z poškodenia zdravia až keď bolo zrejmé, že k jeho náprave nedôjde. Konanie žalovanej považuje za zámerné v snahe vyhnúť sa zodpovednosti za škodu na zdraví a poskytnutiu náhrady za bolestné, sťaženie spoločenského uplatnenia a za nemajetkovú ujmu v peniazoch, s čím sa odvolací súd nevysporiadal.

15. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu žiadala dovolanie ako neprípustné odmietnuť, nakoľko v ňom chýba vymedzenie toho, v čom bol postup odvolacieho súdu zmätočný, resp. vytýkané nesprávne právne posúdenie veci. Mala za to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je vecne správne a zákonné. Odvolací súd sa dostatočne vysporiadal aj s aplikáciou ustanovenia § 3 OZ pri posudzovaní jej námietky premlčania, keďže nezistil také výnimočné okolnosti, ktoré by odôvodňovali nebrať ju do úvahy.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

17. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

18. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

19. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

20. V hierarchii dovolacieho prieskumu platí, že dovolací súd najprv skúma prípustnosť dovolania z dôvodu zmätočnosti, a až ak namietaný dôvod podľa ustanovenia § 420 CSP preukázaný nie je, pristúpi k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (§ 421 CSP).

21. Žalobkyňa tvrdené nedostatky rozhodnutia odvolacieho súdu označila ako vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP a tiež ako nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. a), resp. c) CSP. Hoci vo všeobecnosti obvykle nenastáva situácia, že by obsahovo tá istá dovolacia námietka spadala pod obidva dôvody prípustnosti dovolania, v okolnostiach danej veci je možné dané odôvodnenie považovať za prípustné, ak v ňom v podstate namieta, že neboli zohľadnené dôvody, pre ktoré si nárok neuplatnila včas ako aj to, že ak by zohľadnené boli, viedli by k právnym záverom pre ňu priaznivejším (IV. ÚS 372/2020).

22. Všeobecné súdy v sporovom súdnom konaní nemajú poskytovať formalistický výklad a aplikáciu práva, ale majú poskytovať materiálnu ochranu zákonnosti, aby bola zabezpečená spravodlivá a účinná ochrana ohrozených alebo porušených práv a oprávnených záujmov strán sporu (čl. 2 ods. 1 Základných princípov CSP). K základným právam strany sporu, obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí i právo na uvedenie dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. Zásada iura novit curia (súd pozná právo) neznamena len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je vedomý účinkov jeho aplikácie práva na procesnoprávne alebo hmotnoprávne postavenie strán sporu.

23. Dovolateľka označila za nesprávny podstatný záver odvolacieho súdu [§ 420 písm. f) CSP], že uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je premlčaný, pretože všeobecná premlčacia doba, ktorá začala plynúť dňom kedy došlo k zásahu do osobnostných práv žalobkyne, t. j. v deň jej narodenia XX. R. XXXX a uplynula ešte pred podaním žaloby a jej špecifikácie doručenej súdu 21. januára 2013 a že výkon práva žalovanej namietat' premlčanie nie je v rozpore s dobrými mravmi, pretože nebol preukázaný jej úmysel poškodiť žalobkyňu okolnosťami, za ktorých bola námietka premlčania uplatnená. Podľa dovolateľky tento záver nezohľadňuje špecifické okolnosti danej veci, keď po nesprávnom poskytnutí zdravotnej starostlivosti nebol zrejмый rozsah poškodenia jej zdravia a najmä to, že až s odstupom času (aj z dôvodu nesprávneho vedenia zdravotnej dokumentácie žalovanou) bol zistený rozsah poškodenia zdravia a prognóza ďalšieho vývoja.

24. Uvedené podstatné argumenty v právnom posúdení veci odvolacieho súdu boli také, ktoré podľa dovolacieho súdu vyžadovali od odvolacieho súdu, aby s nim pripojil aspoň stručné, avšak vecné vysvetlenie a splnil požiadavky úplnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozsudku, tak ako to upravuje ustanovenie § 220 ods. 2 CSP (rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 221/2024).

25. Dovolateľka prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzovala aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Právne otázky, od vyriešenia ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a to, či premlčacia doba začína plynúť od vtedy ako došlo k zásahu do osobnostných práv poškodeného alebo od okamihu, kedy sa dozvedel o zásahu do svojich osobnostných práv a či je možné vznesenie námietky premlčania považovať za neodporujúce dobrým mravom, ak zdravotnícke zariadenie, ktoré poskytlo nesprávne zdravotnícku starostlivosť ubezpečovalo pacienta, že jeho zdravotný stav sa zlepši tak, že budú odstránené dôsledky ním nesprávne poskytnutej starostlivosti. Dovolací súd tieto otázky vyvodil z obsahu dovolania ako celku (§ 124 CSP), ktorému sa snažil autenticky porozumieť.

26. Otázkou premlčania práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za poškodenie zdravia sa Najvyšší súd Slovenskej republiky už zaoberal a v rozhodovacej praxi je vyriešená (rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/265/2009, sp. zn. 1Cdo/100/2009, sp. zn. 2Cdo/194/2011, sp. zn. 3Cdo/187/2013, sp. zn. 8Cdo/24/2017, sp. zn. 8Cdo/119/2017). V rozsudku z 27. novembra 2012 sp. zn. 2Cdo/194/2011 publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 58/2014, Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil právny názor, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu. Vysvetlil, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 OZ predstavuje jedno z parciálnych a relatívne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia ako rýdzo osobné právo, nestačí na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv. Napriek tomu, že ide o satisfakciu v oblasti nemateriálnych osobnostných práv, jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom má za následok, že ide o osobné právo majetkovej povahy. V uvedenom zmysle je určujúci obsah nároku, nie predmet jeho ochrany. Ak obsahom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky. Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel aj k záveru, že začiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby v prípade náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa ustanovenia § 101 OZ viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv.

27. V prejednávanej veci bolo preukázané, že neoprávneným konaním žalovanej (nesprávne poskytnutou zdravotnou starostlivosťou pri narodení) bolo zasiahnuté do osobnostných práv žalobkyne (do práva na súkromie a rodinný život), ktorý nastal momentom (okamihom) nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti (non lege artis), t. j. 21. júla 2006, a ktorého následky v podobe rôznej formy nemajetkovej ujmy (nemožnosť akejkoľvek osobnostnej realizácie, odkázanosť na starostlivosť iných, obmedzenia rodinného a súkromného života) u žalobkyne stále pretrvávajú. Žalobkyňa vzhľadom na vyššie uvedené právne závery mohla svoje právo na uplatnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vykonať prvýkrát 22. júla 2006. Od tohto dňa začala plynúť všeobecná trojročná premľacia doba, ktorá skončila 22. júla 2009. Keďže žalobkyňa podala žalobu až 21. januára 2013 (podľa skutkového záveru odvolacieho súdu), urobila tak po uplynutí premľacej doby. S ohľadom na ustálenú rozhodovaciu prax súdov dovolací súd považuje argumentáciu žalobkyne, podľa ktorej premľacia doba na uplatnenie nemajetkovej ujmy na súde začína plynúť až ustálením zdravotného stavu (vzniku škody na zdraví), považuje za nenáležitú a priečiacu sa účelu inštitútu premľania v prípadoch zásahu do osobnostných práv. Odvolací súd sa pri rozhodovaní o námietke premľania a zisťovaní začiatku premľacej doby neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a jeho rozhodnutie v tejto časti vyplýva zo správneho právnom posúdenia veci.

28. V druhej vymedzenej právnej otázke výhrady dovolateľky smerovali k tomu, že súdy nemali prihliadať na námietku premľania vznesenú žalovanou, a to pre jej rozpor s dobrými mravmi (§ 3 OZ).

29. Otázku súladu námietky premľania s dobrými mravmi riešil Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo viacerých dovolacích konaniach (sp. zn. 5Cdo/265/2009, sp. zn. 7Cdo/226/2016, sp. zn. 3Cdo/441/2013, sp. zn. 3Cdo/137/2017) a aj Ústavný súd Slovenskej republiky (v rozhodnutiach sp. zn. II. ÚS 176/2011, sp. zn. IV. ÚS 542/2013) so záverom, že uplatnenie námietky premľania je vo všeobecnosti potrebné považovať za výkon práva v súlade s dobrými mravmi, na druhej strane však nie je vylúčené, aby vznesenie námietky premľania žalovaným mohlo byť považované za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, pretože výkon žiadneho práva nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. O takýto prípad však môže ísť iba výnimočne. V rozpore s dobrými mravmi môže byť len taký výkon práva účastníkov v občianskom súdnom konaní, ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, vo vzťahu k vznesenej námietke premľania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premľacej doby nezavinil a voči nemu by za tejto situácie priznanie účinkov premľania bolo neprimerane tvrdým postihom. Pre posúdenie tejto primeranosti je potrebné vychádzať z konkrétnych okolností prípadu, najmä vziať do úvahy charakter uplatneného práva, jeho rozsah a dôvody, pre ktoré právo nebolo uplatnené pred uplynutím premľacej doby.

30. Rozhodovacia činnosť súdov stanovuje všeobecné znaky správania žalovaného, ktoré môžu odôvodňovať rozpor námietky premľania s dobrými mravmi. Úlohou súdu je v princípe jednotlivé okolnosti posúdiť a vyhodnotiť, či správanie žalovaného bolo takého charakteru, že uplatnenie jeho zákonného práva namietat' premľanie by mohlo byť oslabené, pretože si pre rozpor s dobrými mravmi ochranu nezaslúži.

31. Osobitne otázku výkonu práva vzniesť námietku premľania v rozpore s dobrými mravmi zdravotníckym zariadením, ktoré poskytlo pacientovi nesprávne zdravotnú starostlivosť, po rozhodnutí odvolacieho súdu riešil Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí z 31. januára 2024 sp. zn. 4Cdo/34/2023, publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 7/2024. V tomto rozhodnutí, vzhľadom na povahu posudzovaného sporu a jeho strán dovolací súd vyslovil záver, že vznesenie námietky premľania zdravotníckym zariadením (štátnou rozpočtovou organizáciou v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky), ktoré svojím „non lege artis“ realizovaným zdravotným výkonom závažným spôsobom zasiahlo do osobnostných práv pacienta, sa môže výnimočne priečiť dobrým mravom (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka) aj v prípade, ak pacient preukázateľne práve v dôsledku takto uskutočneného zdravotného výkonu nebol po psychickej alebo fyzickej stránke spôsobilý včas uplatniť na súde nárok na náhradu nemajetkovej ujmy.

32. Tento záver dovolacieho súdu vychádzal z toho, že vznesenie námietky premlčania zo strany žalovaného zdravotníckeho zariadenia (štátnej organizácie) môže byť výnimočne hodnotené ako odporujúce dobrým mravom v zmysle § 3 ods. 1 OZ aj v prípade, že síce priamym úmyslom pri uplatnení tejto námietky nie je žalobcu poškodiť, ale sú tu dané mimoriadne a osobitného zreteľa hodné okolnosti, ktoré na strane poškodenej (osoby dotknutej neoprávneným zásahom do jej osobnostných práv) vytvorili závažnú prekážku, ktorá jej vo včasnom uplatnení jej nároku zabránila, a pre ktorú by záver o premlčaní uplatneného nároku bol pre ňu neprimerane tvrdý.

33. V prejednávanej veci bolo preukázané, že k závažným fyzickým i psychickým následkom u žalobkyne došlo nesprávnym postupom pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žalovanou, v dôsledku ktorého je hendikepovaná na celý život v oblasti mobility, komunikácie a aj sebaobsluhy, a že žalovaná ubezpečovala rodičov žalovanej, že jej zdravotný stav nie je ustálený, a že sa zlepší. A preto aj keď odvolací súd vychádzal z názoru, že hlavným a priamym úmyslom žalovanej pri uplatnení námietky premlčania nebolo poškodiť žalobkyňu a bolo možné prihliadať len na okolnosti dané v čase uplatnenia tohto práva, bolo potrebné dôslednejšie zohľadniť mimoriadne nepriaznivý zdravotný stav žalobkyne, ktorý jej bránil v spôsobilosti na včasné uplatnenie práva na súde.

34. Vzhľadom na všetky okolnosti prejednávaneho sporu a najmä na skutočnosť, že k nesprávnemu postupu pri poskytnutí zdravotnej starostlivosti došlo 21. júla 2006 a rodičia žalobkyne boli ubezpečovaní žalovanou, že zdravotný stav ich dieťaťa sa zlepší, možno podľa názoru dovolacieho súdu v situácii, že rodičia žalobkyne dôverovali prognózam žalovanej o zlepšení zdravotného stavu žalobkyne, dospieť k záveru, že použitie korektív dobrých mravov je v špecifickom prípade žalobkyne celkom namieste.

35. Dovolací súd dospel k záveru, že s ohľadom na skutkové okolnosti prípadu došlo pri posudzovaní veci odvolacím súdom k nevysporiadaniu sa so všetkými jej námietkami týkajúcimi sa okolností uplatnenia práva na súde a tým aj k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci v dôsledku odklonu od vyššie uvedenej ustálenej rozhodovacej praxe v otázke rozporu uplatnenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Keďže významovo takmer totožné dovolacie námietky dovolateľky spadajú pod obidva dôvody prípustnosti dovolania, po tom, čo dovolací súd dospel k záveru o dôvodnosti podaného dovolania nielen z dôvodu zmätočnosti [§ 420 písm. f), § 431 ods. 2 CSP] ale aj pre nesprávne právne posúdenie veci [§ 421 ods. 1 písm. a), § 432 ods. 2 CSP], bolo potrebné napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

36. Ak bolo rozhodnutie zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.